

Joseph W. Mead, Nicholas A. Fromherz, *Choosing a Court to Review the Executive* (Sądy właściwe do oceny działań organów egzekutywy), „Administrative Law Review” 2013, vol. 66, iss. 3, s. 1–61, ISSN 0001-8368.

Artykuł został podzielony na trzy części. W pierwszej autorzy podejmują problematykę kontroli sądowej rozstrzygnięć administracji. W sposób szeroki porównują regulacje historyczne i obecne w zakresie zakresu kontroli sądowej działalności administracji. W części drugiej zastanawiają się nad zasadami kontroli administracji pod względem legalności i wydajności. Rozważają także problematykę obciążenia sądów nadmierną liczbą spraw. W części ostatniej stawiają postulaty zmierzające do ujednoczenia obowiązujących przepisów prawa w materii kontroli działalności administracji.

Głównym celem opracowania jest zaproponowanie ram dla ustalania właściwości rzeczowej sądów do orzekania w sprawach kontroli działań administracji, z uwzględnieniem obciążenia poszczególnych sądów sprawami.

Przez ponad sto lat Kongres Stanów Zjednoczonych (dalej: Kongres) eksperymentował z oceną działań organów administracji publicznej przez sądy rejonowe w składzie jednoosobowym i wieloosobowym oraz przez sądy okręgowe. Powyższe analizy nie umożliwiły jednak wypracowania stabilnego rozwiązania kontroli administracji publicznej w systemie prawnym Stanów Zjednoczonych. Zamiast uporządkowanego systemu prawnego Kongres zezwolił na utworzenie prawnego labiryntu, który w sposób niejasny i nieprzewidywalny reguluje problematykę związaną z kontrolą organów i jednostek państwowych.

W omawianym tekście J.W. Mead i N.A. Fromherz prezentują świeże spojrzenie na teoretyczne i empiryczne czynniki, które winny wyjaśnić zasady sprawowania kontroli przez sądy rejonowe i okręgowe w związku z czynnościami podejmowanymi przez organy administracji publicznej. W ocenie autorów za niezasadne należy uznać przydzielenie sprawowania oceny działań organów sądom okręgowym. Ich zdaniem najważniejsze jest przyznanie uprawnień w tym zakresie sądom rejonowym, ponieważ sądy tego szczebla są najbliższe obywatela. Równocześnie przedstawiają schemat, w którym opisują, jaki sąd jest właściwy do oceny działań danego organu wykonawczego w obecnym stanie prawnym. Autorzy zwracają także uwagę na potrzebę uregulowania reguły stanowiącej, że w przypadku gdy strona postępowania wybiera w sposób nieprawidłowy sąd z powodu trudności w rozpoznaniu, który sąd jest właściwy, sąd niewłaściwy powinien mieć swobodę przeniesienia sprawy do właściwego sądu. Co więcej, jeśli strona postępowania z ostrożności zakłada sprawę w wielu sądach, należałoby przyjąć zasadę, że sądy powinny rejestrować sprawy w systemie ogólnodostępnym, tak by sprawę rozpoznawał wyłącznie jeden sąd, właściwy w pierwszej kolejności.

Podsumowując, autorzy wskazują, że usystematyzowanie zasad rządzących właściwością rzeczową sądów w sprawach administracyjnych przyczyni się do zwiększenia dostępu do sądowej kontroli działań egzekutywy.